

אי בקומצו, יכול נאמר: כל כמה שהקומץ חסר יותר טוב, ויקמוץ אפילו בראשי אצבעותיו בלבד, ולא ימלא את כל אורך פס ידו —

תלמוד לומר: "מלא" קומצו, והיינו: ברקמצי אינשי כדרך שאנשים קומצים.

הא כיצד: מכניס צידי אצבעותיו, ודוחק בקמח, והקמח נכנס בתוך ידו, וחופה [סוגר] שלש אצבעותיו [שבין הזרת והאגודל] על כל פיסת ידו, וקומץ.

ובקמיצת מנחת מחבת ומרחשת [או מאפה מ-ב] תנור — תוספות יום טוב מנחות פ"א, שהן מיני טיגון שהן אפויות תחילה, וחוזר ופותתן ואחר כך קומץ, וקשה קמיצתם יותר מקמיצת מנחת סולת שבירוציה נופלים מאליהם [רש"י<sup>(22)</sup>].

כיצד יעשה שלא יהא הקומץ מבצבץ ויוצא מחוץ למלוא קומצו: הרי זה מוחק [מסיר] — את הבירוצים המבצבצים ויוצאים — בגודלו מלמעלה, ובאצבעו הקטנה [הזרת] מלמטה.

וזו היא עבודה קשה שבמקדש, לדקדק, שלא ישאר בקומצו אלא הקומץ, לא חסר ולא יותר, [רש"י מנחות יא א.]<sup>(23)</sup>

היה מערה את הקטורת לתוך חפניו מן הכף, ונותן את הקטורת על הגחלים שבמחתה. ולא יערה מן הכף על המחתה [רש"י, וראה שם].

ומקשינן: אם כן כאשר פירשת, שמעת מינה ממשנתנו, כי חופן בחוץ וחוזר וחופן בפנים, ותפשוט ממשנתנו את הספק שנסתפקו בזה בגמרא לקמן מט א?!

ומשינן: לא תפשוט כלום. שהרי אם באת לפשוט כי "חופן וחוזר וחופן", אומר לך: דילמא כוונת המשנה: שאם רצה לעשות מידה — ערשה.

ואם תבוא לפשוט שעושים מידה לחפינה, אומר לך: דילמא כוונת המשנה ש"חופן וחוזר וחופן".

אי נמי יש לדחות הפשיטות, ממה שאמרו במשנה "וכך היתה מדתה", שעושים מידה לחפינה. כי יש לפרש דקא משמע לן משנתנו שיהא מלוא חפניו בצמצום [ריטב"א<sup>(21)</sup>], שלא יחסר ממלא חפניו, ושלא יותיר מהם.

תנו רבנן בענין קמיצת המנחה: כתיב: וקמץ משם "מלא קומצו", יכול יהא הקומץ מבורץ, מבצבץ מכל צד ויוצא —

תלמוד לומר: בקומצו.

שנתבאר בפנים.

22. הקשה הרש"י: והרי מנחת סולת נבללת בשמן קודם הקמיצה, ואי אפשר שלא תהא יוצאת חוץ לקומץ; ונראה לי דלשון "מוחק" משמע בכח, וזה לא נצרך אלא באפויות.

23. א. כתבו התוספות: לא היתה זו עבודה

בגמרות שלנו לקמן מט א; ומרש"י נראה שגורס כאן, ככתוב בגמרות שלנו.

21. רבינו אליקים [לקמן מט א] פירש: שלא יחסר ולא יותיר ממלוא הכף שהיא מחזקת מלא חפניו; ופירוש זה לא יתכן אלא לשיטתו שהיתה הכף מחזקת כמלא חפניו בצמצום; אבל לדעת שאר ראשונים על כרחנו הכוונה כריטב"א